

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק דלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תר

ערב שבת-קודש
פרשת שמות
כ' בטבת ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ' בטבת ה'תשס"ו – כ"ז בטבת ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ' בטבת	הל' בכורים. פרק ג-ה.	הל' זכיה ומתנה. פרק ב.	מליית קמטי. מ"ע קלב.
ש"ק	כ"א בטבת	פרק ו-ח.	פרק ג.	מ"ע קלג. קמג. קמד.
א'	כ"ב בטבת	פרק ט-יא.	פרק ד.	מ"ע פ. פא.
ב'	כ"ג בטבת	פרק יב. הל' שמיטה ויובל. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מ"ע פב. קלה. מליית רכ. רכא. רכב.
ג'	כ"ד בטבת	פרק ג-ה.	פרק ו.	מליית רכג. מ"ע קלד. קמא. מליית רל. רלא.
ד'	כ"ה בטבת	פרק ו-ח.	פרק ז.	מ"ע קמ. קלו. קלז. מליית רכד. רכה. רכו.
ה'	כ"ו בטבת	פרק ט-יא.	פרק ח.	מ"ע קלח. מליית רכז. מ"ע קלט.
ו'	כ"ז בטבת	פרק יב-יג. שאלו שלום וגוי. ספר עבודה והוא ספר שמיני. הל' בית הבחירה. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ט.	מליית קסט. קע. מ"ע קפג. מליית רכח. מ"ע כ.

זמני השבוע *

צאת הנוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.29	5.03.1	12.22	11.52	9.14	6.46	5.47	5.25	4.37	ו', כ' בטבת
5.30	5.04.0	12.22	11.52	9.14	6.46	5.47	5.25	4.37	ש"ק, כ"א בטבת
5.31	5.05.0	12.22	11.52	9.14	6.46	5.46	5.24	4.37	א', כ"ב בטבת
5.31	5.05.9	12.23	11.53	9.14	6.45	5.46	5.24	4.36	ב', כ"ג בטבת
5.32	5.06.8	12.23	11.53	9.14	6.45	5.46	5.24	4.36	ג', כ"ד בטבת
5.33	5.07.7	12.23	11.53	9.14	6.45	5.45	5.23	4.36	ד', כ"ה בטבת
5.34	5.08.7	12.23	11.53	9.14	6.44	5.45	5.23	4.36	ה', כ"ו בטבת
5.35	5.09.6	12.24	11.54	9.14	6.43	5.45	5.23	4.35	ו', כ"ז בטבת

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
שמות	4.27	5.42	4.30	4.45
וארא	4.33	5.48	4.37	4.51

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

נתינת-כוח לחיות כמו משפחה אחת

ביום ההילולא מתעלה נשמת הצדיק באופן שבאיך-ערוך □ כמו
כן נפעלת עלייה גם אצל תלמידיו ותלמידי תלמידיו, שגם הם
עולים לשורשו היותר עליון □ ולכן, זהו הזמן המתאים לחשוב
ולתבונן – מה היה רצונו של אדמו"ר הזקן □ משיחת כ"ק
אדמו"ר נשיא דורנו

וכל זה אפילו אצל נשמות שבאות בכמה
גלגולים – כידוע מה שכתוב בכתבי האריז"ל:
שרוב הנשמות שבדורותינו אלה אינם נשמות
חדשות, כיוון שכבר היו בעולם, ועתה באו
בגלגול נוסף – הנה מה שידוע לנו, "הנגלות
לנו ולבנינו"⁵, הרי השליחות שהיתה הנשמה
צריכה למלא בגלגול זה, מסתיימת ביום
ההסתלקות; ועל-אחת-כמה-וכמה בנוגע
לאדמו"ר הזקן שנשמתו היתה נשמה חדשה
(כידוע המסופר בארוכה) על-דבר ההכנה
שהיתה צריכה להיות קודם ירידת נשמתו
בעלמא דין, בהתאם לסדר ההכנה של נשמה
חדשה), הרי בוודאי יום ההסתלקותו הוא גמר כל
שליחותו בעלמא דין.
ואז, בגמר השליחות, מתעלית הנשמה –
יחד עם כל העניינים שפעלה בעלמא דין –
לשורשה היותר נעלה?⁷
וכשם שהדברים אמורים ביום ההסתלקות,

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר¹ בשם זקנו אדמו"ר
מהר"ש, ששאל את אביו הצמח-צדק: מה רצה
הסבא – אדמו"ר הזקן – עם דרכי החסידות,
ומה רצה עם החסידות? ויענהו הצמח-צדק:
דרכי החסידות היינו שכל החסידים יהיו כמו
משפחה אחת, על-פי התורה, באהבה. חסידות
היא חיות. להכניס חיות ולהחיות כל דבר, גם
את הלא-טוב, לידע אודות הרע שבעצמו, כדי
לתקן אותו.

ב. פתגם הנ"ל שייך ליום זה – להיות היום
שלפני כ"ד טבת, יום ההילולא של אדמו"ר
הזקן.
ובהקדמה – שאצל כל איש ישראל נשלמת
ביום ההסתלקות השליחות שהיתה הנשמה
צריכה למלא בעלמא דין, ובפרט אצל צדיקים
שהם אכן ממלאים את השליחות בפועל, וכמו
שכתוב² "צדיק ה' צדקות אהב"³.

ובהערת כ"ק אדמו"ר בסה"מ תש"ח עמ' 240
ואילך.
(5) לשון הכתוב – ניצבים כטבח.
(6) ראה סה"ש תש"ח עמ' 127 ואילך.
(7) ראה סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר דש,
סע"ב ואילך.

(1) שיחת אחש"פ תרצ"ה סי"ב (סה"מ תשי"א עמ'
244) נעתק ב"היום יום" כד טבת.
(2) תהילים יא, 1.
(3) חסר קצת (המו"ל)
(4) ראה שער הגלגולים הקדמה טז, ספר
הגלגולים פ"ג, רפ"ז. הובא בלקו"ת שה"ש נ. א.

דבר מלכות

היותר עליון. ולכן, כאשר עומדים ביום שלפני יום ההילולא של אדמו"ר הזקן, שאז נעשית גם עלייה לכל השייכים אליו, הרי זה הזמן המתאים לחשוב ולהתבונן מה היה רצונו של אדמו"ר הזקן.

ועל זה אומר הצמח-צדק. – שהיה ה"מקבל" של אדמו"ר הזקן, שכן, אף שבשלשלת הנשיאים היה באמצע אדמו"ר האמצעי, מכל-מקום, קיבל הצמח-צדק מאדמו"ר הזקן באופן ישיר, וכידוע הסיפור¹⁴ שבגלל שאמו של הצמח-צדק מסרה נפשה במקום אדמו"ר הזקן כו', הבטיח לה אדמו"ר הזקן ללמוד עם בנה ולחנך אותו כאב הלומד ומחנך את בנו – שרצונו של אדמו"ר הזקן בתורת החסידות היה להאיר גם את הלא-טוב, לידע אורות הרע שבעצמו, כדי לתקן אותו.

ג. ויובן על-פי דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁵ בשם אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, בביאור החילוק שבין יציאת מצרים כפשוטו ליציאת מצרים על-פי חסידות ("דער חסידישער יציאת מצרים") שיציאת מצרים כפשוטו היתה בדרך שבירה ועזיבה, ואילו יציאת מצרים על-פי חסידות היא בדרך בירור ותיקון ועלייה.

והעניין בזה: ביציאת מצרים נאמר¹⁷ "וניצלתם את מצרים", כידוע הפירוש בזה¹⁸ שהוציאו ממצרים את כל ניצוצות הקדושה, ולא נשארו שם ניצוצות קדושה כלל, ועל-ידי זה בטלה המציאות דמצרים, ש"לא נשאר בהם עד

כן הוא גם בכל שנה ושנה – כדאיתא בכתבי האריז"ל⁹ על הפסוק "והימים האלה נזכרים ונעשים", שבכל שנה ושנה, בבוא היום שבו אירע מאורע מסויים, הנה כאשר "נזכרים" הדברים כדבעי, אזי "נעשים", שעניין זה חוזר ונשנה עוד הפעם – שביום ה"יארצייט" חוזר ונשנה עוד הפעם העניין שנפעל בשנת ההסתלקות, שכל העניינים מתעלים לשורשם היותר עליון.

ומצד זה, הנה גם על-פי נגלה ישנו הדין דאמירת קדיש ביום היארצייט דאף שלאחרי י"א חודש מפסיקים לומר קדיש, כיוון שבוודאי נסתיימו ונתבטלו כבר כל ענייני הדינים כו', אף-על-פי-כן, לאחר חודש, ביום היארצייט וכן בכל שנה ושנה, אומרים קדיש – כי, אמירת הקדיש ביום היארצייט אינה עניין של ביטול הדינים, כי אם, מצד ע"יית הנשמה¹⁰.

ואף-על-פי שעניין העליות ישנו תמיד, כידוע¹¹ שזהו מה שכתוב "וקדושים בכל יום יהללוך סלה"¹², מכל-מקום, אין זה בדומה לעליות שביום ההילולא, שאז העליות הם באיך-ערוך, וכאמור, שביום זה נעשית העלייה להשורש היותר עליון.

ומלבד כללות העניין דעליית הנשמה עם כל העניינים שפעלה בעלמא דיין, שישנו אצל כל איש ישראל, ישנו עניין נוסף אצל אלו שעליהם נאמר¹³ "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים", היינו, שעבודתם נמשכת גם לאחר ההסתלקות, בבחינת גידולין וגידולי גידולין כו'¹⁴ שביום ההילולא נעשית עלייה גם בהגידולין וגידולי גידולין, שהם תלמידיו ותלמידי תלמידיו, שגם הם עולים לשורשו

14 ראה תניא אגה"ק סו"ס זך.
15 ראה קונטרס "הרבנית דבורה לאה" (קה"ת תשנ"ג) וש"נ.
16 ראה סה"ש תרצ"ט ריש עמ' 326. אג"ק שלו ח"ד עמ' תפח (נעתק ב"היום יום" כה טבת).
17 פרשתנו ג, כב.
18 ראה ל"ת להאריז"ל ר"פ תצא. לקו"ש ח"ג עמ' 823 ואילך. וש"נ.

8 ראה רמ"ז סמ' תיקון שובבים. הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
9 אסתר ט, כח.
10 ראה כתבי האריז"ל הובא בלחם-הפנים ובשירי-ברכה לשו"ע יו"ד סוסשע"ו.
11 ראה לקו"ת בהר מא, ב. בהעלותך לג, ד. ובכ"מ.
12 נוסח פילת העמידה.
13 תענית ה, ב.

דבר מלכות

אחד¹⁹, ולכן נצטוו בני-ישראל "לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם"²⁰.
כלומר: ביציאת מצרים לא נפעלה עלייה במצרים, "ערוות הארץ"²¹, אלא רק הוציאו משם את ניצוצות הקדושה, ואילו במצרים

הבהמית תוכל להבין זאת, הנה עניין הנ"ל מצינו גם בתורת הבעש"ט:
ידועה תורת הבעש"ט²⁶ על הפסוק²⁷ "כי תראה חמור שונאך וגו'": "כי תראה חמור" – כאשר תסתכל בעיון טוב בהחומר שלך שהוא

רצונו של אדמו"ר הזקן בתורת החסידות היה להאיר גם את הלא-טוב, לידע אודות הרע שבנעצמו, כדי לתקן אותו

הגוף, אזי תראה – "שונאך", שהוא שונא את הנשמה המתגעגעת לאלוקות ורוחניות, ולכן הוא "רובץ תחת משאו", המשא דתורה ומצוות, והיינו, שעניין התורה ומצוות נחשב אצלו ל"משא", ומתעצל לשאתו. ואף-על-פי-כן, אין זו הדרך שהנשמה תהיה מונחת בעניינים רוחניים, ואילו את הגוף ישבור על-ידי סיגופים ותעניות, אלא סדר העבודה הוא – "עזוב תעזוב עמו", היינו, לעבור את ה' יחד עם הגוף, לבררו ולזככו.

אמנם, בתורת הבעש"ט יכולים לטעות ולחשוב שהמדובר הוא רק בנוגע לעניין הגוף, דהיינו, בענייני הרשות בלבד, אבל לא בעניין של רע; ועל זה מבאר אדמו"ר הזקן בתורת חסידות חב"ד, שצריכים להאיר ולתקן גם את הרע, כי, גם בו יש ניצוץ אלוקי, בכדי לתקנו.

ד. אך עדיין צריך להבין:

תיקון הרע – הרי זה עבודה גדולה ביותר, וכדאיאת בגמרא²² שהעניין ד"זדונות נעשו לו

עצמה נעשה עניין של שבירה. ואילו העניין דיציאת מצרים על-פי חסידות, יציאה ממצרים וגבולים, הוא לא לבטל ולשבור את המיצרים וגבולים, אלא אדרבה, להעלות גם אותם לקדושה. וזהו גם תוכן הפתגם הנ"ל – שהכוונה דתורת החסידות היא להאיר ולתקן את הרע עצמו.

ועל-דרך שמצינו בגמרא²² ש"זדונות נעשו לו כזכויות", שכן, בכל דבר ישנו ניצוץ אלוקי, ועד כדי כך, שגם הניצוץ שבג' קליפות הטמאות שעליו נאמר²³ "נר רשעים ידעך", הרי הוא בכל זאת ניצוץ אלוקי²⁴, ולכן צריכים לבררו ולזככו ולהעלותו כו'.

ד. ועל-פי המדובר בהתוועדות שלפני זה²⁵ שתורת אדמו"ר הזקן היא תורת הבעש"ט ד"ל", אלא, שאדמו"ר הזקן המשיך וביאר זאת בחכמה, בינה ודעת של נפש אלוקית, ועל-ידי זה גם בחב"ד של נפש הבהמית, כך, שגם נפש-

הספר, עמ' 237).
25) שיחת י"ט כסלו בתחלתה (בגוף הספר, עמ' 171 ואילך). וש"נ.
26) ראה כתר-שם-טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סכ"א, וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).
27) משפטים כג,ה.

19) בשלה יד, כח.
20) שם, יג.
21) מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר פ"א, ד.
22) יומא פ"ב.
23) משלי יג, ט. ועוד. וראה גם תו"מ חכ"ה עמ' 159. וש"נ.
24) ראה גם ד"ה נר הנוכה דש"פ וישב פ"ד (בגוף

דבר מלכות

כזכיות", הוא על-ידי תשובה מאהבה דווקא, וכמבואר בתניא²⁸ שהכוונה בזה היא ל"אהבה רבה וחשיקה ונפש שוקקה... וצמאה נפשו לה' כארץ עייפה וציה".
ואם-כן, נשאלת השאלה: כיצד יכולים

ומוסיף, "על-פי התורה באהבה", כי, יכול להיות קשר שעליו נאמר³³ "לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר", ולכן מרגיש שצריך להיות על-פי התורה, ואז נעשית אהבה אמיתית, וכמבואר בתניא³⁴ שאהבה אמיתית

הצמח-צדק מדגיש שצריך להיות "על-פי התורה באהבה", כמבואר בתניא שאהבה אמיתית יכולה להיות רק כאשר "עושים נפשם עיקר וגופם מפל"

יכולה להיות רק כאשר עושים נפשם עיקר וגופם טפל.

וכאשר ישנו עניין האחדות, אזי "ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך"³⁵, היינו, כאשר "כולנו כאחד" אזי נמשך הגילוי ד"באור פניך", והרי "באור פני מלך חיים"³⁶, וכידוע³⁷ המשל מהנידון למיתה רח"ל, שכאשר רואה את פני המלך אזי "באור פני מלך חיים", והיינו, שנמשך חיות גם במקום המיתה.

וזהו הדרך כיצד להגיע להעניין שדורשת תורת החסידות – להמשיך חיות גם במקום של היפך החיים, ולתקן גם את הרע.

ז. ובעבודה זו שתובע אדמו"ר הזקן בכל הזמנים – ניתוסף עילוי גדול יותר כבוא יום ההילולא, שאז נעשית העלייה להשורש היותר עליון, ובכל שנה ושנה העלייה היא גדולה יותר.

ועל-דרך שמצינו בנוגע ליום ההסתלקות של משה רבינו:

לתבוע עבודה גדולה כזו אצל כל אחד משיראל?

ומה גם שתובעים זאת לא רק בראש-השנה ועשרת-ימית-תשובה, אלא תובעים שיהיה זה סדר העבודה בכל השנה, ו"בכל דרך דעהו"²⁹, שכל העניינים שיש להם שייכות ליהודי, ועד אפילו ג' קליפות הטמאות, צריך לתקן אותם!

ז. והמענה על זה – בהתחלת פתגם הצמח-צדק הנ"ל – שדרכי החסידות היינו שכל החסידים יהיו כמו משפחה אחת, על-פי התורה באהבה:

ידוע מאמר אדמו"ר האמצעי³⁰, שכאשר שני יהודים מדברים יחד בענייני עבודה, אזי ישנם שתי נפשות אלוקיות כנגד נפש בהמית אחת. – והרי על-פי דין "חד בתרי בטיל"³¹, ועד שיש דעה³² שנהפך האיסור להיות היתר.

ויתירה מזה בפתגם הנ"ל – שכל החסידים חיים כמו משפחה אחת, והיינו, שמצרף את עצמו לכל קהל החסידים.

28 פ"ז.
29 משלי ג', וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.
30 ראה סה"ש תרצ"ז עמ' 210. וש"נ.
31 "רשימות" חוברת ט' ריש עמ' 11 (נעתק ב"היום יום" כ' טבת).
32 טושו"ע יו"ד רסק"ט.
33 סק"ב, ועוד.
34 רפ"ל ב.
35 ברכת "שים שלום" בתפילת העמידה.
36 משלי טז, טו.
37 סה"מ עת"ר עמ' קח. המשך תרע"ב ח"ג עמ' א"שכא. ועוד.
28 פ"ז.
29 משלי ג', וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.
30 ראה סה"ש תרצ"ז עמ' 210. וש"נ.
31 "רשימות" חוברת ט' ריש עמ' 11 (נעתק ב"היום יום" כ' טבת).
32 טושו"ע יו"ד רסק"ט.
33 סק"ב, ועוד.
34 רפ"ל ב.
35 ברכת "שים שלום" בתפילת העמידה.
36 משלי טז, טו.
37 סה"מ עת"ר עמ' קח. המשך תרע"ב ח"ג עמ' א"שכא. ועוד.

דבר מלכות

ומכל זה מובן שביום זה צריכים ליקח את הנתינת-כוח לחיות כולם כמו משפחה אחת, באהבה על-פי תורה, ועל-ידי זה נעשה "באור פני מלך חיים", להמשיך חיות ולהאיר בכל העניינים, ועד לעניינים היותר תחתונים, שגם בהם יומשך החיות של התורה, תורת חיים, ומצוותיה, עליהם נאמר⁴⁰ "וחי בהם".

(קטעים מהתועדות שבת-קודש פרשת שמות, כ"ג בטבת, מברכים החודש שבט, ה'תש"כ. 'תורת-מנחם – התועדויות' תשכ, חלק ראשון (כז), עמ' 278-273 – בלתי מוגה)

אמרו רז"ל³⁸, חמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה חסר אחד". אמנם, ידוע ביאור הרב המגיד³⁹ שביום הסתלקותו זכה משה רבינו גם לשער הנו"ן, וכמרומו בעניין עליית משה להר נבו ביום הסתלקותו, ש"נבו" היינו "נו"ן בו", שהו"ע שער הנו"ן.

והרי שער הנו"ן כולל בו את כל מ"ט השערים, וככל שתגדל העלייה במ"ט השערים, אזי גדולה יותר העלייה לשער הנו"ן ביום הסתלקות, ובשער הנו"ן גופא נעשית העלייה בעומק יותר.

38) ר"ה כא, ב. וש"נ.
39) ראה "מגיד דבריו ליעקב" (הוצאת קה"ת) בהוספות סט"ו, וש"נ. וראה גם לקו"ש חכ"ד עמ'
257. וש"נ.
40) אחרי יח, ה.

כניעה לגזירה רוחנית מולידה גזירה גשמית

להינצל משעבוד הגלות בזמן הגלות

סדר שעבוד הגלות היה, שבתחילה התחילו בני-ישראל לוותר מעט מעט בעניינים רוחניים, ונכנעו לדרישותיהם של המצרים, ואחר-כך היה שעבוד הגלות בגשמיות.

ההתחלה היתה ב"וימררו את חייהם", דקאי על התורה שהיא חיותו של כל אחד ואחד מישראל, ולאחר שנכנעו ברוחניות, נעשה שעבוד גם בגשמיות, "בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו".

איתא בספר "פנים יפות" בכיזור הטעם דשבת לוי לא נשתעבד לפרעה — כדברי פרעה "לכו לסבלותיכם", שכיוון ששבת לוי לא היה משועבד לפרעה, אלא עסקו בהמלאכה שלהם, לכן נאמר "לסבלותיכם", למלאכה שלכם — כי על שבת לוי נאמר "תומיך ואוריך לאיש חסידך": "תומיך" קאי על מצוות מילה, ו"אוריך" קאי על תורה, שבהם היה שבת לוי בשלימות גם בשעת הגזירה, ולכן לא היו תחת שעבוד פרעה. מה-שאיין-כן שאר בני ישראל, שנכנעו לגזירה ד"תומיך ואוריך" — היה זה התחלה גם לשעבוד בגשמיות.

[...] וההוראה מזה, שכאשר מדובר אודות רוחניות, הנה לפעמים לא נוגע אם מחוייבים במסירות-נפש בכיורן על-פי דין או לא, ואפילו לא נוגע אם מחוייבים בעצם העניין מצד הדין, או שאין זה אלא הנהגה שהנהיג הרבי, או רבי שלפניו — על-דרך שבמצרים קיבל שבת לוי את עניין לימוד התורה כפי שהנהיג אברהם וכו', ועד למסירות-נפש.

כשמדובר בעניין של רוחניות — אין לקבל (להיכנע בפני) גזירות, אלא יש ללכת בכל התוקף. והיינו משום שהגשמיות תלויה ברוחניות. אם נכנעים לגזירה ברוחניות — מגיחה ("שפארט ארויס") הגזירה גם בגשמיות. ולאידך גיסא, אם אין נכנעים לגזירה ברוחניות, אזי מכריז פרעה בעצמו "לכו לסבלותיכם" — פרעה בעצמו מודה בעניין ד"לסבלותיכם", שאין משועבדים אליו.

[...] אם לא נכנעים במאומה לקליפה המבלבלת, אלא מתנהגים באופן ד"תומיך ואוריך לאיש חסידך" ("אוריך" — לימוד התורה, ו"תומיך" — קיום המצוות) — אזי נפטרים משעבוד הגלות, ואין לקליפה שום שליטה, לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות.

[...] וכאשר אין מוותרים בשום פרט, הרי אף-על-פי שבינתיים נמצאים עדיין בגלות, ולא בארץ-ישראל, כיוון שכך הוא מצד הכוונה העליונה — מכל-מקום ישנו העניין ד"ואכלו את חלב הארץ", דהיינו שישנו רק עניין הגלות (שלא נמצאים בארץ-ישראל), אבל לא עניין השעבוד.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת שמות, מברכים החודש שבת, ה'תש"ו.)

(תורת-מנחם — התוועדות תש"ז, חלק שני (טז), עמ' 15-18 — בלתי מוגה)

עניינים שבדפוס

"הדפסת הספרים בארץ-הקודש צריך שתהיה בהדפסה יפה ובהידור גם בחיצוניות הכריכה" □ "לא ידפיס המאמרים והשיחות שלי, עד שאגיה אותם", כתב הרבי ל'ר' אברהם פאריז □ לרגל גיליון השש מאות מוקדשת הרשימה להתייחסויות של הרבי לדברי דפוס בכלל, ולכאלה הקשורים בהפצת חסידות במיוחד

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

חי עמ' תצד) כי הגיעה העת שההוצאה-לאור החב"דית תהיה מסודרת, ולרתום לעניין את אלה מאנ"ש ששישרון הכתיבה בידם:

במה שכותב על דבר חוברת מבארת פרשת החינוך דחב"ד בארץ הקודש ת"ו ובפרט דבתי ספר הרשת, — בוודאי אשר ידיעה מקורית בכגון דא טובה וגם נחוצה, אלא שכבר באה העת שצריך ענין חב"ד להעשות בסדר, ולא שמי שהוא ידפיס איזה חוברת בלי ידיעות מספיקות, או שתודפס בלא הגהה, והרי ישנם כמה מבני אני"ש אשר כשרון הכתיבה בידם, וצריכים לזרום בהאמור, ומה שלא להמשיך (פארציהען) הדבר, כיוון שכבר נתעורר הענין הטוב.

עריכת ספר תולדות אדמו"ר הזקן

כחלק מפעילות צאגו"ח החליט הרב אברהם חנוך גליצנשטיין שי' להוציא לאור ספר תולדות של רבנו הזקן. הרבי עודד פעולה זו (ט' מ"ח תשי"ד. אג"ק כרך ח עמ' טו):

נהייתי במאד מאד כמה שכפי מכתבו הנה הועד דצעירי אגודת חב"ד החליט להתאמץ בפעולותיו [=עריכת ספר תולדות אדמו"ר הזקן] והלואי שיבוא זה בפועל ממש ובקרוב ממש ובפעולות ממשיות, ואם חזקה לתעמולה שאינה חוזרת ריקם הנה על-אחת-כמה-זכמה תעמולה הקשורה

ככ"ח במנחם-אב תשי"ב כתב הרבי להרה"ח ר' אברהם פאריז ('אחד היה אברהם' עמ' 233):
יושלח בפני עצמו קטע מרשימת-דברים דשבת-קודש מברכים חודש אלול שבטח יפרסמו באופן המתאים וימים אלו אקווה שתהיה מזה גם העתקה ללשון-הקודש ואז תושלח לו ובטח ימצאו אופן איך להדפיס זה וכו'.

ככ"ה במרחשוון תשט"ו כותב לו הרבי (שם):

מה שכותב אודות הדפסת השיחות והמאמרים, הרי צריך אני להקדיש לזה כמה זמן, אשר איננו פנוי כלל וכלל. ואדרבה מזמן לזמן עוד נתוספות טרדות... ולכן לא ידפיס המאמרים והשיחות שלי, עד שאגיה אותם, ובמכתבי עת והעתק ללשון אחרת — שאני .

בהודמנות אחרת (ח"י בכסלו תשי"ח, שם עמ' 255) כתב לו הרבי:

בשאלתו אודות התיקון טעות בהשיחות, פשיטא שיש לתקן, והרי דין הוא בשולחן-ערוך שצריך להיות הספרים מתוקנים, ובפרט עניינים שבדפוס.

הוצאה-לאור מסודרת

בשנת תשי"ט כתב הרבי לרב ישראל לייבוב ז"ל, יו"ר צאגו"ח (י' מנ"א תשי"ט. אג"ק כרך

ניצוצי רבי

טהור". והרבי הבהיר את תמיהתו על הקטע הנ"ל, במענה ליו"ר צאגו"ה, הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב, בימי החנוכה תשמ"ט (תרגום מיידיש):

יוצא מזה שהנרות דלקו שמונה ימים ללא הפסקה! מתקבל הרושם שהכוונה היא שהם דלקו ללא הפסק, והרי הדליקים מדי ערב מחדש. צריך להבהיר זאת.

הדפסה יפה ובהידור

"הדפסת הספרים בארץ-הקודש צריך שתהיה בהדפסה יפה ובהידור גם בחיצוניות

ומתבטאת במעשים בפועל שיכולים לשמש דוגמה מה הם דורשים מאחרים.

הערות לחומר ההסברה

מעת לעת היה הרבי מתייחס לחומרי ההסברה של צאגו"ה שנשלחו אליו לאחר הדפסתם, והיה מעיר הערות כדי לתקן במהדורות הבאות. כך, למשל, הגיב הרבי בסימן תמיהה על קטע בעלון לחנוכה, שיצא לאור בשנת תשמ"ט: "ואז אירע הנס הגדול. המנורה הודלקה – והשמן לא תם! שמונה ימים דלקה המנורה עד שהובא שמן חדש,

וזהו באתי לגבי אחותי כלה, שע"י ועד לי מקדש (הפיכת השקר דלעו"ז, ובמרט הפיכת הקו"ף, לקרטי המטכ"ן) נספן עיקר שכינה בחתונות, כמו שהי' בחחלה הבריאה, ועוד יותר מטפני שהי' בחחלה, וגם לאחר ספפני הטאיינו גלינו מארצנו ונחחקנו מעל ארמחנו, הרי זהו רק בחיצוניות, אבל בפנימיות, הנה גם בזמן הגלות היא ארצנו וארצנו, ע"ד הידוע בנוגע לנשטח כאו"א ישראל שגם כשעה התא היא באמנה אתו יה"י, ועד שיטנה החבטה סמו"ס יהי' זה גם בגילוי, כי לא ידע מטנו נדח, וע"י העבודה זכאו"א ישראל, ובמרט בענין המעשה (שהמעשה הוא העיקר), ובמרט כשהמעשה היא בדרך אתמיה (מלשון מעשין על חזקה), זהו כטיית הגלות כשעה חרה וברגע חרה, דישראל עושיין חשונה ומיך הז' גבאלין" גבאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, וחקיצו ורננו שוכני עמרי" והוא (כ"ק מו"ח ארסו"ר בעל החילולא) כחוכם, ויוליכנו קוממיות לארצנו במהרה בימינו ממש.

73) יומא עו, ב. 74) זכרי" יג, כ. 75) אגה"ק מכ"ו (קטנה, א). 76) ראה שיחת מצואי ש"ס לך לך ש.ו. ס"ו. 77) חגיגא מטכ"ד. 78) רפב"ס הל' השוכה ס"ז ה"ה. 79) יעקי' כו, יט.

הנחה חת' בלתי טובה

(Handwritten notes and signatures in Hebrew and Yiddish are present on the page, including a large signature on the left side.)

הגהות של הרבי על מאמר "באתי לגני" תשל"ח

ניצוצי רבי

ככל עניינים הטכניים בנוגע להדפסה, עליכם להחליט על אתר, ובהשתדלות אשר בעזרת ה' יתברך יהיו כל העניינים הכרוכים בהדפסה באופן הכי טוב, ובהנוגע להמוצע הנ"ל, תלוי בזה אם יבטיח זריזות וכו' (שלא על-חשבון הדייקנות)."

להחליט על אתר

בר"ח שבט תשל"א שלח המזכיר הרב חודקוב להר"א וולף את המכתב הבא:
"שלום וברכה!

"מאשרים אנו בתודה קבלת מכתבך מט"ז וכ"א טבת.

"בדבר הפורמט של התהילים המודפס בייחוד לחיילים, צריכים להחליט על אתר בהתאם לתנאי המטרה. אבל כמובן צריך להיות באופן שעל-כל-פנים יוכלו בנקל לומר בהם את התהילים.

"בברכת כט"ס, הרב ח.מ.א. חדקוב"
הדברים באו במענה למכתב הר"א וולף מט"ז בטבת:

"האברכים בצעירי-חב"ד טוענים בקשר

הכריכה וכו'. בספרי מאמרים צריך להיות גם בענדיל [סימניה]" – הוראה טלפונית זו ניתנה ביי"ג במנחם-אב תשל"ט להרה"ח ר' אפרים וולף ז"ל ('ימי תמימים' תדפיס עמ' 37).

שלוש הוראות

בשנת תשמ"א הופיע הספר הביבליוגרפי על מהדורות התניא (בעריכת הר"י שי' מונדשיין). שלוש הוראות מהרבי נמסרו לרב אפרים וולף, ערב הכנסת הספר לדפוס:
(א) פנים [לציין] נבג"מ זי"ע.

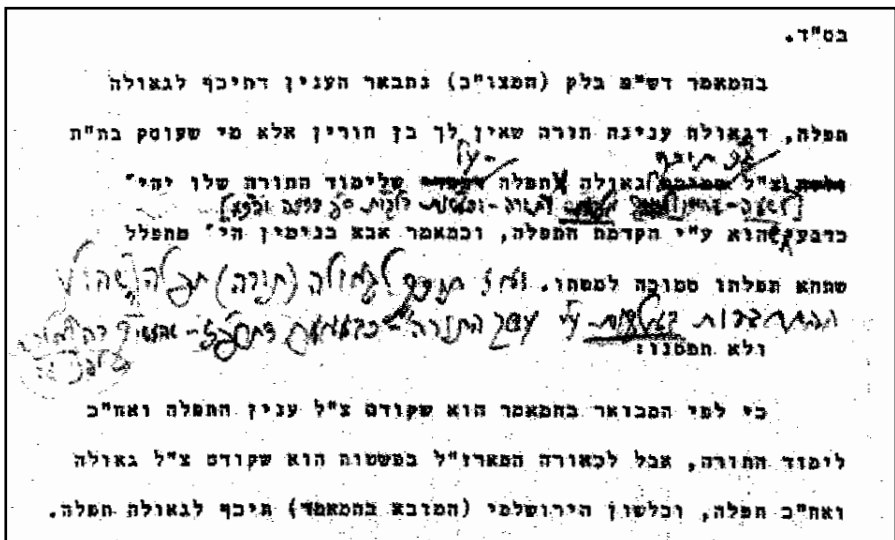
(ב) תאריך [בה'פתח דבר'] ג' תמוז ה'תשמ"א כפר-חב"ד.

(ג) בוודאי יכניס שפע פקסימיליות (באם לא יתעכב על-ידי-זה אפילו רגע אחד).

"באופן הכי טוב"

בדיוק עשר שנים קודם לכן (ד' בכסלו תשל"א) כותב המזכיר הרב ח"מ"א חודקוב ז"ל להר"א וולף:

"במענה למכתבו מכ"ד מרחשוון, הנה בשאלתו על-דבר מסירת ההגה... הנה בכלל,

שאלות ששאלו כותבי המאמר ומענהו של הרבי

אינה דומה אמירה לכתובה

בשנת תשט"ו (איגרות-קודש, כרך י, עמ' קצג, רטז"ז) כותב הרבי בקשר לשיחת קודש שאמר ושפורסמה בכטאון 'מחניים':

ראיתי הנדפס שם קטע משיחת-התוועדות, וחבל אשר לא נרשם שזהו העתקה מאידית ואינה מוגה על-ידי, ומכאן ולהבא הנה יש לשים לב לזה שאינו דומה דברים הנאמרים והאופן שבאים אחר-כך בכתב. שבכתב ועל-אחת-כמה-וכמה בדפוס, יש להשמיט כפילת העניינים (אף שבעל-פה כופלים אותם לחיזוק העניין, או כשבאים פנים חדשות וכיוצא-בזה). ואם נדפס בשביל אנשים שאין להם כל ידיעה בתורת החסידות, הרי שיש להוסיף ביאור – על-כל-פנים בחצאי עיגול – ולסדר הדברים בדרך מן הקל אל הכבד. וכיוון שמכאן ולהבא יכתבו בכגון דא שזהו מרשימת השומעים ובהעתקה מלשון אחרת, הרי אין אחריות אם לא ידקדקו כל-כך בהעתקה, ומה טוב שקודם שידפיסו תיקרא הרשימה על-ידי אחד מסוג קוראי השבועון וישאלוהו אם מבין כשורה או שנוקק לביאור נוסף.

מבקרים מומחים

ועוד כתב הרבי בשנת תשל"ג (היכל מנחם), כרך א, עמ' קד):

להודיע ברור שכאן אין מגייה היוצא-לאור במקום אחר וכל האחריות היא על המו"ל שעל אתר. **ופשוט** שצריך-להיות ביקורת **כדבעי** של **מומחים** בשטח זה על-כל-פנים שניים (בנגלה, חסידות כו').

וכיוצא בזה כתב הרבי בשנת תשכ"ז (שם עמ' קה):

כשמתרגמים איזה עניין בהלכה או בדא"ח וכדי להיות בטוחים שהתרגום מכוון בדיוק לכוונת המדובר, חשוב מאוד אשר טרם יובא התרגום לדפוס, יגיה אותו עוד **למזן** אחד (או יתדבר אתו גם לפני התרגום), שאפשר לסמוך עליו בהנ"ל שיוציאו דבר מתוקן...

תנאי כפול

ואם בתרגום עסקינן – הנה דברים שכותב הרה"ח הרב ישראל לייבוב ב'דחנוכה תשכ"ד,

לתהילים הקטן של קה"ת שהוא ספר גדול מדי לחלוקה לחיילים, מה-שאינ-כן תהילים מהוצאות אחרות הם קטנים עד כדי מחצית מהתהילים הקטן של קה"ת. ביקשתי מבית דפוס לצלם את התהילים לפורמט קטן ביותר, ואנו שולחים זה לכת"ר ונא חוות-דעתו אם יש מקום להדפיס תהילים בגודל זה".

"הנחת השומעים" בלבד

"בשמי" – כתב הרבי בשנת תשל"ג (היכל מנחם, כרך א, עמ' קד) – "לא ידפיסו רק זה **שבאתי על-החתום ולא על-פי השמועה** – או שעל-כל-פנים ברור שהגהתי בעצמי".

בשלהי אותה שנה (מקדש מלך, כרך ד, עמ' שלג-ד), עם הינתן הוראת הרבי לשיבות, לפרסם קבצי חידושי-תורה, ביקש הרה"ח הרב ר' דוב שיחי' טייכמן (אז מנהל ישיבת תומכי-תמימים בקריית-גת), שהרבי יואיל להגיה את שיחתו מו' בתשרי תשל"א. הרבי ציין עשר הערות והמזכיר הרב בנימין הלוי שיחי' קליין כותב לו בשילוב דברי הרבי:

"כ"ק אד"ש מסכים לפרסם הקטע המצורף מו' תשרי, אבל יוסיפו שזהו **הנחת השומעים** – ולא רשימת אינה מוגה. אין הזמן גרמא להגיה כדבעי ולכן אין הזמן גרמא להגיה כדבעי ולכן גם לא יזכירו ששאלוני וד"ל".

עיבוד שלא תמיד הצליח

בשנת תש"מ הגיב הרבי במכתב ארוך על מאמר שפרסמה חברת הכנסת חיה גרוסמן בעקבות שיחתו של הרבי על השואה, שנדפסה בספר 'אמונה ומדע' (בהוצאת 'מכון ליובאוויטש', תשל"ז). הרבי כותב לה בין השאר (ליקוטי-שיחות כרך כא, עמ' 397):

הקטעים שמצטטת במאמרה נלקחו ממקור שהוא "עיבוד חופשי", על-פי שיחות שנשמעו ממני, עיבוד אשר לא תמיד הצליח בניסוח מושגים ומונחים וכו', אבל בכללות, התוכן מתאים...

ניצוצי רבי

"להעיר על זה בהערות"

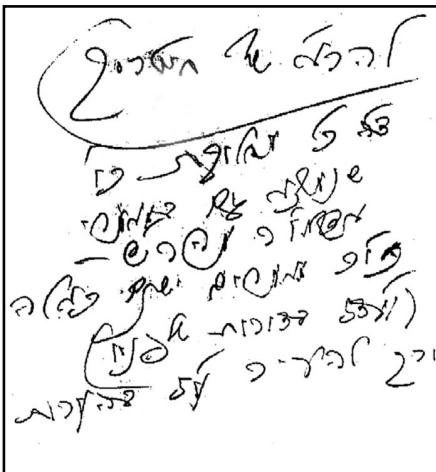
פעמים רבות, במהלך הגהת ספרים שהוכנו לדפוס, גילה הרבי טעויות והעיר עליהן לעוסקים במלאכה. כך למשל, פעם אחת קיבל הרב אהרון שיחי' חיטריק, מהדיר ספרי רבותינו וחבר מערכת 'אוצר החסידים', את הפתק הבא:

להר"א שי' חיטריק

די"ה [=דיבור המתחיל] כל מחלוקת כו' שנמצא גם במאמרי אדמו"ר מהר"ש

כו"כ [כמה וכמה] מאמרים ישנם כאלה [ועד"ז [ועל-דרך זה] בדורות שלפניו]

ורק להעיר ע"ז [על זה] בהערות.

הפתק לר"א חיטריק

"הם מדייקים..."

פעם אחרת, בעת סעודת חג השבועות תשכ"ג (שיחות-קודש תשכ"ג, עמ' 407), נסבה השיחה על מאמרי החסידות של הרבי. הרבי התבטא: לא ידעתי כלל שכל-כך מדייקים ומפלפלים בדבריי!

כנראה מדברים שנאמרו לו ב'יחידות' (מקדש מלך', כרך ד, עמ' תצח):

"תנאי-כפול של כ"ק אדמו"ר שליט"א שאמר בנוגע לתרגום שיחותיו ד'תוכן העניינים' שהמתרגם יעיין במראי מקומות (קודם התרגום) ובאם לאו אז אינו מסכים...".

לפני פגרת הכנסת

בחג-השבועות תשל"א השמיע הרבי שיחה מיוחדת בענייני גירות – לאור מגילת רות.

ב'יחידות' של הרב אפרים וולף, שהתקיימה ערב שובו לארץ, לאחר נישואי בנו הרה"ח ר' אליקים שיחי', בקיץ תשל"א, פנה אליו הרבי ואמר לו (הדברים כפי שרשמם לעצמו): "על דבר הרש"י רות – שטוביה [=בלוין] יתרגם זאת כמו שעשה כללים בעניין לימוד רש"י, כהוראת כ"ק אד"ש להרפיס ב'שמעתין' – כי היה שם מודפס, ולהוסיף מדיליה מראי-מקומות וגם-כן לשלב בזה עניין 'מיהו יהודי'. אבל זה כאילו בעצמו הוסיף העניין ולעשות בחכמה שלא יהיה ניכר בהעניין של 'מיהו יהודי'. אחר ההדפסה לעשות ברשות 'שמעתין' תרפיס, ולהפיץ ולמהר – באם אפשר עוד לפני פגרת הכנסת" [השיחה מודפסת בספר 'מקדש מלך', כרך ב, עמ' 363-353].

עדיף להדפיס פעמיים...

בהתוועדות שבת-קודש פרשת עקב, כ' במנחם-אב תש"מ (שיחות-קודש תש"מ, כרך ג, עמ' 879) מצביע הרבי (כב'דרך אגב') על טעות בהדפסת חסידות. כפי הנראה לא שמו לב והרפיסו אותו המאמר הן בביאורי הזוהר של הצמח-צדק הן באורי-התורה לפרשת עקב. עם זאת, הוסיף הרבי ואמר, עדיף להדפיס פעמיים מאשר לא להדפיס כלל...

עניין זה – הטעים הרבי – תקף בנוגע ללימוד תורה בכלל, שעדיף ללמוד אותו העניין פעמיים מאשר לא ללמודו בכלל.

ניצוצי רבי

הרבי: זו הסיבה שבגינה הנני מזכיר במאמרים מראי-מקומות, כדי שיוכלו לעיין בעצמם:

אבל, לפועל ידוע כמה דייק הרבי בכל פרט, הן באמירה הן בכתיבה ובמיוחד בציוני מראי-מקומות ולעיתים אפילו בתכנים שנרפסו תחת הכותרת "בלתי מוגה".

הרש"ג (ו"ל) הציע, שהבחורים ייכנסו ל"חזרה" [= שיחזרו המאמר לפני הרבי כפי שהיה נהוג אצל הרביים הקודמים].

הרבי הגיב ואמר: הם מדייקים בדבריי, לא אני...
 הרש"ג הציע שוב: אבל שמא ייכנסו לכל-הפחות כדי לשחזר (ולהעמיק?) בהעניינים.

בט"ד.

בט"ד באחי לבני דיו"ד שבט בט"ו - הוסיף ככה"ק (על

זה שח"ה כתוב ש"י בניג המטבח נמסן עיקר דירה בתחנותיו כמו

ח"י בתחילת הכריאה) וארץ יראה ושקפה, צביון: וראה מט"ר

יל"ש קמ"ט / הרש"ג הציע / זאת עם ביבולה אבני אמאלת, ודינה' אבני

הרש"ג / הרש"ג

הרש"ג / הרש"ג

דעם כבאר שיחאה ושקפה ח"ה כשתה מ"ח. דק"י: ביל"ש קמ"ט.

אולי אמר להוסיף ספר פ"ג. ל"ד ג, א. (דעם טובא

בורה חרשה טב"ל"ט). / אין עם ה"ל

הרש"ג / הרש"ג

הרש"ג הציע שוב: אבל שמא ייכנסו לכל-הפחות כדי לשחזר (ולהעמיק?) בהעניינים.

הרש"ג / הרש"ג

הרש"ג / הרש"ג

הרש"ג / הרש"ג

הרש"ג / הרש"ג

שאלות ששאלו כותבי מאמר י"ד שבט ומענה ארוך של הרבי

תפילה וברכת-המזון לילדים • חת"ת ממוזער

לימוד תפילה וברכת-המזון לילדים

לרשימה בעניין זה ב'התקשרות' גיליון תקצ"ד עמ' 14:

אצלנו, הנשים בירכו בנוסח 'ברוך רחמנא' (אימי וסבתי נ"ע בירכו את כל ברכת-המזון), והתינוקות בירכו ברכת-המזון בנוסח מקוצר עם חרוזים (מופיע בסידורים קטנים שנרפסו בליוורנו, כגון [ברכה שלישית]: "רחם על עם עני ואביון, הנתונים בלעג ובזיון, עם רמוסי רגליים, בא"י בונה ברחמי בניין ירושלים. אמן" – כמדומה מקורו מהב"ח").

אינני זוכר כיצד למדו הילדים להתפלל. אבל בילדותנו היינו מדלגים על הפתיחה [פתיח אליהו] והקורבנות, ומיד אחרי ברכות-השחר התחלנו 'הודו' ו'ברוך שאמר' וכו' עד סוף התפילה.

בברכה, נאמ'ן [הרב מאיר מאזוז, ראש ישיבת 'כסא רחמים' ספרדית, בני-ברק]

הערות המערכת:

(* סו"ס קצב, בשם כל-יבו (ס"י כו. וכו"ה באורחות-חיים הל' ברהמ"ז ס"י סג). וכן הובא בדרכי-משה ס"י קצא בשמו, נוסח קצר מג' הברכות ובסופו ברכת הגפן. ובד"מ כתב שהוא כעין תפילה קצרה שאומרים "במקום אונס, ואח"כ יברך ברהמ"ז כתיקונה לצאת בה, וצ"ע". אבל בב"ח שם הביא אח"כ "ומקרוב נרפס בוויניצאה 'ברכת המזון הקצר' להרב מהר"ד נפתלי בהסכמת הרבה גדולי החכמים דאיטליא ז"ל" ומביא נוסחו, ועל-פיו הם הפרטים שבשו"ע אדה"ז (וברור מלשונו שזהו גוף הברכה, וא"צ לחזור ולברך כספק הד"מ). ובאנציקלופדיה-תלמודית ערך ברכת-המזון, כרך ד, עמ' תצח, הערה 348, העירו, שבסידור רס"ג עמ' קב וקג כל עיקר ברכת-המזון בא שם בנוסח מקוצר מאד.

לגופו של עניין, חשוב לציין מסורת זו, שבג'רבא לא חששו שמא יתבלבלו הילדים, וגם לא "שלא ילמדו מזה לקצר ולדלג" כדברי הגרש"ז אויערבך ז"ל.

(** למנהגם אין דין מיוחד ל'פרשת התמיד', אבל לדעת אדמוה"ז (ר"ס מח. ע' מקורותיו במהדורה החדשה) "נהגו כל ישראל [ונשים "שוות לאנשים" בזה, סו"ס מז וראה תהל"ד] וקבעו חובה על עצמן לקרות פרשת התמיד בכל יום קודם התפילה" מה-שאינן-פרשת הקטורת (שם) ופרשת העקדה (מהרו"ק ס"י א ס"י ומהרו"ת ס"ט) רק "טוב לומר". איזהו מקומן? – "קבעו לשנות" (ר"ס נ).

חת"ת ממוזער

לאחרונה התפרסם על-דבר 'חת"ת ממוזער' המשווק, כנראה, כסגולה לשמירה.

חשוב לדעת, כי כדי לזכות בסגולה המיוחדת לשמירה במכונית או בכל מקום אחר – כפי שגילה ופירסם הרבי – יש צורך שאפשר יהיה לקרוא את הכתוב בחת"ת. ולכן, כשהציעו להדפיס ספר חת"ת מוקטן, התנה זאת הרבי: "באם בטוח שיוכלו לקרות בו" ('התקשרות' גיליון ריא, וש"נ).

ודאי יש קדושה גם ב'חת"ת הממוזער', ומן-הסתם גם סגולה לשמירה וכו', אבל אין לראות בזה תחליף לחת"ת שבו אפשר ללמוד בפועל, שאותו הציע הרבי להחזיק במכונית.

הרב יוסף-שמהה גינזבורג

טעות בספר-תורה בשעת הקריאה • אכילה קודם ערבית

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

טעות בספר-תורה בשעת הקריאה

במשך הדורות נהגו בקהילות חב"ד בכל אתר ואתר, שאם נמצאה טעות הפוסלת את ספר-תורה בין גברא לגברא או אחר ברכת העולה – מחליפים אז ספר-תורה. אם נמצאה לאחר שהתחיל לקרוא וניתן להפסיק שם – יברך ברכה אחרונה על הפסול, ואחר-כך יוציאו אחר. ואם אי-אפשר להפסיק (כגון שקרא רק שני פסוקים) – יחליף ספר-תורה ויגמור קריאתו בספר הכשר (כנדפס בסידור 'תורה אור' עמ' שסו ואילך מספר 'שערי אפרים', וכמו שפסק הגה"ח ר' אברהם-חיים נאה ז"ל בספרו 'קצות השולחן' סי' פו).

אמנם בדורנו נדפסה מכתב-יד בשו"ת הצמח-צדק (שער-המילואים ח"ד סי' ד, ובמהדורת תשנ"ד אר"ח סי' עו) הוראה שונה לחלוטין, ועיקרה שאין להפסיק את הקריאה בגלל הטעות. אם הטעות היא בחומש אחד – מותר להוציא ספר-תורה גם לכתחילה לקרוא בו בחומש אחר, במקרה שאין ספר-תורה נוסף. וכאשר אין ספר-תורה להחליף – אין להפסיק את הקריאה בגלל הטעות, אלא יש לגמור את מניין הקוראים כרגיל (ורק שהשביעי יהיה גם המפטיר).

ואם-כי בס' 'שו"ע הקצר' (להרב דניאל-שלום שי' וייס, שי"ל בשנת תש"נ בעידודו של הרבי ובהסכמות של כמה מרבני חב"ד, ח"א פרק לז) ובעלון 'קשר' של 'מרכז רבני אירופה' (מס' 14 – תשובת הרב לוי-יצחק שי' ראסקין, דומו"ץ דקהילת חב"ד בלונדון) פסקו שיש לנהוג כנדפס בשם הצמח-צדק, הרי למעשה, בקהילות חב"ד בעולם, ואף ב'בית חיינו' (אם מגיעים למצב כזה), ממשיכים לנהוג מאז ועד היום כמו בדורות הקודמים.

ואופייני הדבר, שבשנת תשמ"ז, תשע שנים לאחר הדפסת 'שער המילואים' הנ"ל ע"י הוצאת קה"ת (בשנת תשל"ח), פורסמה על-ידה מהדורת-צילום חדשה עם הוספות של סידור 'תורה אור', שבו נדפס כנ"ל, לנהוג כפי הפסיקה הישנה בנושא זה, ולא העירו שם מאומה על כך.

יש מרבני חב"ד שהסבירו זאת בכך, ש'המוציא מחברו – עליו הראיה'. כדי לשנות הנהגה כזאת, הרווחת ללא-ערעור מדורי-דורות, צריך להוכיח ללא צל של ספק שאכן ההוראה החדשה שכתובה היא דעת רבותינו הלכה למעשה (ראה גם בשיחה המוגהת 'ע"ד המהדורות דספר הי"ד להרמב"ם' – סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 310. 'התועדויות' תשמ"ו ח"ד עמ' 94). אבל בנדון דידן יש מקום להסתייגויות:

א) כמפורט בהערות שבסוף הספר, כתב-היד של תשובה זו הוא כתב-יד מעתיק, שיש בו תשובות מכמה וכמה משיבים; ב) כרך כתב-היד זה שייך לכתב-היד של ה'פסקי דינים' להצמח-

בירורי הלכה ומנהג

צדק, שכידוע יש בתוכו ואף נדפסו בו הרבה דברים שאינם של"ו; ג) בנוסף, יש מקום לומר שהדברים נכתבו כביאור על השולחן-ערוך ולא בפסיקה הלכה למעשה (וראה ב'התקשרות' גיליון תס"ז, רשימה חלקית של נושאים שבהם איננו נוהגים כמותו כשהולק על פסקי אדמו"ר הזקן, מטעם זה).

נשמח לקבל התייחסות לנושא מרבני אנ"ש ומכל מי שיש בידו ידיעות ומסורת בנדון.

אכילה קודם ערבית

שאלה: האם מה שמביא אדמו"ר הזקן (תניא, אגה"ק סו"ס כג, דף קלז,א): "וחמורים דברי סופרים יותר מדברי תורה, כמו שאמרו רז"ל (ברכות ד, ב. התיבות שבלשון הגמרא עצמה הודגשו) שכ"ל העובר על דברי חכמים אפילו באיסור קל של דבריהם כמו האוכל קודם תפילת ערבית וכהאי גוונא חייב מיתה כעובר על חמורות שבתורה" – אומר שיש להחמיר במיוחד בנושא זה, כמו למשל שלא לסמוך בזה על 'שומר' (שנוהגים להקל בזה, כמ"ש במשנה-ברורה סי' רלה ס"ק טז)?

תשובה: כמפורש בתניא, איסור זה הובא כדוגמה בלבד, ולא כדי להדגיש את חומרתו, אלא להפך, כדי לומר שאפילו איסור קל דרבנן כזה, שהותר מכללו, אסור לזלזל בו.

לגופו של עניין, ראה בקונטרס-אחרון לשולחן-ערוך רבנו הזקן בהלכות בדיקת חמץ (סו"ס תלא, ובמ"מ במהרורה החדשה שם), שלמעשה פוסקים להתיר על-ידי שומר לא רק לדבר מצווה אלא אפילו לדבר הרשות.

וראה בהערת הרבי ('שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א סי' קכב), לעניין מה שחסידיים מתירים להתוועד לפני תפילת ערבית.

מינוי ל"התקשרות"

**ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.**

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

פרשת שמות

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה (א,א)

לפעמים, כאשר האדם משיג שלמות מסויימת במעשה המצוות או ביראת ה' וכיוצא בזה, הוא עלול לבוא לידי גאווה ושביעות-רצון עצמית. הרגשה זו מבטלת את ערך העבודה ומורידה אותה ל'קליפות'. זהו שרמז הכתוב:

"ואלה שמות בני ישראל" – מי גרם לשמות (ש' פתוחה) ולשממון של עבודת בני ישראל?

"הבאים מצרימה" – שירדו ל"מיצר" הקליפות:

"ראובן" – על-ידי שאדם מתגאה בעבודת ה' שלו ואומר "ראו, אני עובד את עבודתי בשלמות",

"שמעון" – "ראוי אני שישמע ה' בקולי בזכות עבודתי",

"לוי" – "הקב"ה צריך להילות אליי בגלל מעשיי",

וכן בשאר השמות.

(צוואת הריב"ש, סימן קכד, עמ' 44)

ואלה שמות בני ישראל... שבעים נפש (א,א-ה)

שקולים הן ישראל כצבא השמים. נאמר כאן שמות ונאמר בכוכבים שמות, שנאמר "מונה מספר לכוכבים לכולם בשמות יקרא". אף הקב"ה, כשירדו ישראל למצרים מנה מספרם כמה היו (מדרש רבה)

מספר, מעצם טיבו, מבליט את המכנה-המשותף של הדברים הנמנים, ומטשטש את ההבדלים הקיימים ביניהם. לעומת זאת, קריאת שם משקפת את המיוחד והשונה שיש בכל פרט ופרט בפני עצמו.

בכל יהודי קיימות שתי הבחינות גם יחד: "מספר" וקריאת "שם". מספר – רומז לנקודת היהדות שהיא שווה אצל כל בני-ישראל. קריאת שם – רומזת לסגולה וליתרון המייחדים כל יהודי.

לכן התבטאה חיבתו של הקב"ה לישראל בשני דברים אלו, כדי להודיע גודל חיבתם הן מצד נקודת היהדות המשותפת לכולם, והן מצד מעלתו המיוחדת של כל יהודי ויהודי כפרט. ועל-דרך מה שנאמר "מונה מספר לכוכבים לכולם בשמות יקרא".

(ליקוטי שיחות כרך ו, עמ' 7)

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה (א,א)

מלמד שלא שינו את שמם - באותם השמות שירדו למצרים, באותם שמות עלו (מדרש רבה)

הפסוק רומז לנו את סוד קיומו של העם היהודי בגלויות קשות ומסוכנות. כשריכוז יהודי מצוי ב"מצרים", במקום שאורח-חייו עומד בניגוד מוחלט לרוח התורה, צריך להבטיח בראש ובראשונה שהילדים ("בני ישראל") יזכרו וידעו מי הם ומי היו אבותיהם. יש

ממעייני החסידות

להחדיר לתודעתם כי ילדים יהודים המה, בני אברהם, יצחק ויעקב, ובנות שרה, רבקה, רחל ולאה (כמרומו תביבת ישראל, שהיא נוטריקון של שמות כל האבות והאימהות), ואז יישאו את שמותיהם היהודיים בגאון ובראש מורם.

ילדים אלה, כאשר יגדלו, ידעו לשמור על הזהות היהודית שלהם בכל מצב, ובכוא המועד יצאו מ"מצרים" באותם השמות שירדו – יהודים לכל דבר.

(ליקוטי שיחות כרך ו עמ' 243)

הבאים מצרימה (א,א)

כל זמן שהיה יוסף חי לא היה עליהם משוי של מצרים; מת יוסף נתנו עליהם משוי (=משא, עול). לפיכך כתיב "הבאים" (לשון הווה), כאילו אותו היום נכנסו למצרים (מדרש רבה)

המובן הפנימי של "משוי מצרים" הוא, השיטה המצרית של פולחן הטבע, שאותה ניסו לכפות על ישראל, במישרין ובעקיפין. תוקפו של "משוי" זה התחיל לאחר מות יוסף:

כידוע, היתה שיטה זו מבוססת על העובדה שארץ מצרים מקבלת מים מהנילוס ואינה זקוקה למטר השמים. כשביקר יעקב אצל פרעה בירכו שיעלה הנילוס לרגליו, וברכתו נתקיימה. בזה החליש יעקב את פולחן הטבע המצרי, בהראותו שגם מי הנילוס תלויים בברכת הקב"ה (שנשפעת על-ידי ברכת יעקב).

אך מבואר בחסידות כי יעקב עצמו היה מנותק ומובדל מהעולם הזה בכלל וממצרים השפלה בפרט, והשפעתו על מצרים עברה דרך יוסף (רמז לדבר – "ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמידהו לפני פרעה" – בראשית מז).

מובן אפוא, כי כל עוד יוסף היה בחיים נמשכה גם השפעת יעקב במצרים, ולא היה "משוי מצרים" בתוקפו. אך לאחר מות יוסף כלתה ונגמרה השפעת יעקב, ו"כאילו אותו היום נכנסו למצרים".

(ליקוטי שיחות, כרך ו, עמ' 31-32)

שבעים נפש (א,ה)

אצל בני יעקב נאמר "נפש" בלשון יחיד, ואילו בתולדות עשיו (בראשית לו) כתוב "נפשות ביתו" – בלשון רבים. זאת משום שבצד הקדושה מורגשת אימת הקב"ה ולכן שוררים שם התכללות ואחדות (בדוגמת שני שרים יריבים, שבכואם לפני המלך מתבטלים ממציאותם ומתאחדים לדעה אחת); לעומת זאת, בצד הקליפה, שאין בו ביטול לקב"ה – שוררים פירוד וריבוי.

(סידור עם דא"ח רסב,ב)

וימת יוסף וכל אחיו (ו,א)

אף-על-פי שמת יוסף ואחיו - אלוקיהם לא מת (מדרש רבה)

פירוש – יוסף ואחיו אמנם מתו ונסתלקו מן העולם, אבל האלוקות שהמשיכו בעולם על-ידי תורתם ועבודתם – לא נתבטלה.

(רמ"ח אותיות, אות צו)

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת שמות

כ"א בטבת

הפטרה: "הבאים ישרש" (ישעיה כז, ו-כח, יג, כט, ככ-כג).¹

יום שלישי

כ"ד בטבת

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק רבנו הגדול, רבי שניאור-זלמן מלאדי נבג"מ זיע"א, בשנת תקע"ג, ומנוחתו-כבוד בעיר האדיטש.² כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי להוסיף:

(א) בלימוד התורה – להוסיף בלימוד תורת הנגלה ותורת הנסתר (תורת החסידות). ללמוד לפחות פרק משניות המתחיל באחת מאותיות שמו הקדוש; וכן מתורת בעל הילולא: סעיף בשולחן-ערוך שלו במקום שליבו חפץ, וכן פרק מספרו תניא קדישא, וכן עניין בדרושי חסידות שלו, ומה טוב עניין שהוא בעיתו

ובזמנו – מתורה-אור לפרשת השבוע.³

(ב) בעבודת התפילה – בסידורו השווה לכל נפש [כולל גם לימוד מאמרי חסידות שלו בעניין התפילה, החל מהמאמר 'הקול קול יעקב' שנדפס בהקדמת סידורו].

(ג) בנתינת צדקה, ומה טוב – לעניין השייך לעבודתו המיוחדת של בעל הילולא או למוסדות העוסקים בעבודתו ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו.⁴

(ד) לקיים התועדות של שמחה [ב'יום הילולא רבא' זה, כפשוטו – שמחה גדולה ביותר, הקשורה ב'הילולא' התנונה דווקא... שזה מבטל מלכתחילה את השאלה אודות התועדות ביום ההילולא],⁵ בה יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות.⁶

פשוט, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הנ"ל או חלקו ביום השנה, צריך להיות תשומין והשלמה בימים הסמוכים.⁷

1 תשמיז ח"י עמ' 270 ויהתועדויות' תשמיז ח"י עמ' 286.
2 5 ובפרט ע"פ המבואר במכתב שבליקוטי לוי-יצחק (אגרות עמ' רמט. רנד) הרמזים בכך שהילולא רבא' של אדמוה"י היתה בחודש טבת – שמזה מובן עוד יותר איך שהיא עניין של שמחה – ליקוטי-שיחות כרך כא עמ' 277-278.
3 בהתועדות כ"ד טבת תשי"ב ('תורת-מנחם – התועדויות' ח"ד עמ' 262) ציווה הרבי לנגן ניגון ד' בבות של אדמוה"י, וניגון ינייע זיריצי כלופצני".

4 6 'תורת-מנחם – התועדויות' תשמיז ח"י עמ' 292.
7 שם עמ' 286 הערה 66 – מוגה (ההדגשה במקור).

1 לוח כולל-חב"ד. ספר-המנהגים עמ' 32.
2 לוח כולל-חב"ד. ע"ד פרטי מלחמת נפוליאון, בריחת אדמו"ר הזקן מלאדי וההסתלקות בדרך, ראה מכתב אדמו"ר האמצעי ועוד ביספר התולדות – רבי שניאור-זלמן, רבנו הזקן הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשמיז, ח"ד עמ' 1025 ואילך, ובקצרה ברשימת הצמח-צדק בס' אגרות-קודש, ברוקלין תשי"מ, עמ' שכא. צילום המצבה בס' ימי חב"ד' ביום זה.
3 ליקוטי-שיחות חכ"א עמ' 296.
4 ג' העניינים – ליקוטי-שיחות שם עמ' 276, סה"ש

לזכות
האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש
הרה"ח ר' זלמן-יודא, ר' יוסף-יצחק, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחו